

Л-952 п.г.
30031
6

СТЕПАН ШУПЛИК

ПІСНІ ПАРТИЗАНА
ДІДА СТЕПАНА

УКРАЇНСЬКЕ ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО

3 крб.

0

V.N. Karazin Kharkiv National University

00836681

2

318008
СТАВКА ШАДТА

1) 8(с2)1

2) Мемор

3) 32/89

44-976-П-П

СТЕПАН ШУПЛИК

ПІСНІ ПАРТИЗАНА
ДІДА СТЕПАНА

1941 — 1943

ПРОВЕРЕНО
ЦНБ 1948 г.

УКРАЇНСЬКЕ ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
Київ 1945

58

Центральна Наукова
Бібліотека при ХДУ
Інв. № 300318

ПРОВЕРЕНО
70
25

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

ПАРТИЗАНСЬКИЙ ПОЕТ СТЕПАН ШУПЛИК

Степан Максимович Шуплик народився 9 грудня 1889 року в с. Мочалищі, Н. Басанського району, на Чернігівщині у бідній селянській родині, яка не мала навіть землі. Парубком він ходив з батьком на заробітки на Донщину, на Кубань. Змолоду С. Шуплик зрозумів соціальну неправду тодішнього життя, змолоду запав у його серце вогник непокори, бунтарства, і це виливалось у пісні, пройнятії мотивами боротьби за народну правду.

Степан Шуплик був солдатом царської армії в роки першої імперіалістичної війни, а потім брав участь у громадянській війні. Особливо відзначився він під час боротьби проти денікінщини. По закінченні громадянської війни, Шуплик повернувся в своє рідне село, і тут йому довелося ще боротися з бандитизмом. Ризикуючи життям, він пробирався в бандитські кубла і нищив бандитів.

В роки мирного будівництва Шуплик працює в селі на низових виборних постах в радянських установах. Коли почалася Вітчизняна війна, С. Шуплик пішов у партизани.

Вірші в житті С. Шуплика здавна відігравали чималу роль. На війні імперіалістичній він у своїх віршах розказував солдатам народну правду. На фронтах громадян-

ської війни він оспівував борців за Жовтень. Він переконливо і зворушливо агітував селян своїми віршами.

Вірші були у поета-партизана одним із засобів зв'язку з народом.

Перші партизанські вірші Степана Шуплика були опубліковані в збірнику «Пісні з Лісограда», що вийшли в 1943 році. А на кінець його перебування в партизанах Степан Максимович Шуплик мав уже кілька зошитів нових віршів, віршів-скоромовок, віршів-пісень, віршів побутово-жанрового характеру, віршів епічних та ліричних.

Твори його не відзначаються багатством форми, і в цьому їх літературна слабкість. Тематика їх також не широка. Зате кожен вірш розповідає про пережиті події, і тому за збіркою Шуплика можна вивчати походи і бої партизанів-федоровців.

Мова віршів Шуплика точна, близька до прози, розповідна. Вчитуючись у його вірші, бачиш, як вони переростають у своєрідний епос.

Скоромовки Шуплика нагадують відомі співомовки Степана Руданського. І це цілком зрозуміло, бо літературний жанр співомовок бере свій початок у народній словесності, у народних віршотворців.

В традиційному стилі співомовок пише і Степан Шуплик, змальовуючи, наприклад, як він разом з Мотрею-партизанкою ходив у розвідку:

От убрався Степан батьком,
А Мотря — дочкою.
Це щоб ворог не пізнав,
Не схопив з собою.

.....
Та із Холмів дві машини
Зустріли в дорозі,
Навантажені майном.

На машинах німці
Грабить їздили в село
Наших українців.
І кушетки, табуретки,
Столики та стуллі,
Чайники та сковорідки,
Миски та каструлі,
Кожушки, піджачки,
Теплі одіяла, —
Крали німці у людей, —
Тягли, що попало.

Вірші Шуплика першого періоду війни сповнені болю патріота за свою Вітчизну. Гостро і злобно пише він про німців, з болем у душі пише про перші загони партизанів і не втрачає віри і впевненості в нашій перемозі.

Поет радіє зростанню партизанського руху:

У сосновому лісу
Збудувалось на красу
Партизанське село, —
Жити в ньому весело.

Кожен вірш Степана Шуплика має вигляд закінченої новели, оповідання про щойно пережите ним самим, або його товаришами.

6 жовтня 1943 року С. Шуплик по дорозі в Чернігів заїхав поглянути на своє село Мочалище. Він не знайшов ні вулиць, ні хати, ні батьківської оселі, ні своєї родини. З великим гнівним піднесенням він закликає на рідному попелищі:

... більше кари
Ворогам проклятим!
Бити німців, бити мадьярів,
Нищить окупантів!

Після визволення Чернігівщини Степан Шуплик став на радянську роботу. Він оспівує відбудову зруйнованих німецькими розбійниками міст і сіл рідної Чернігівщини:

Прийшла Армія Червона,
Розбила фашистів,
Розбіглася чорна свора,
Покинула місто.
Стали люди до роботи —
Місто будувати.
Буде ізнов наш Чернігів
Квітучий, багатий!

Сподіваємось, що вірші С. Шуплика з інтересом прочитають радянські читачі.

Д.М. КОСАРИК

НІМЕЦЬКА ЗАСТАВА

Біля села Крупичполя,
В кінці лісу та край поля,
Німці ставили заставу,—
Мали ми там з нею справу.
Щоб ізнищить її к бісу,
Підійшли до неї з лісу.
Чуем, — німці розмовляють,
Сидять в будці, на чімсь грають.
Підождали ми до ночі, —
Ще зійшлися поторочі.
Тільки вони полягали, —
Ми гуртом на них напали.
П'ять їм кинули гранат!
Вартовий лиш крикнув: «гвалт!»
Як стояв він на посту,
Бо попало по хвосту,
А другії не кричали, —
Вкупі мертвими лежали.
10. X. 41.
на Чернігівщині.
Ічнянський р-н

ДО НАС ФЕДОРОВ ПРИЙШОВ

До нас Федоров прийшов,
У гаю нас ізнайшов.
Коли був іще в дорозі, —
Навернулись у нас сльози.
Секретар іде Обкома, —
Нам людина всім знайома.
На багато він змінився,
Зовсім в іншее одівся.
Ми ж пізнали його вид, —
Запросили на обід.
Біля доброго огня
Ми взяли з ним завдання:
Назбирать велику силу, —
Бити ворога із тилу.

9. XI. 41.

ГЛАТ СПІЙМАВ ШПИГУНА

Глат, наш старший лейтенант,
І весел і жвав.
Якось раз він у гаю
Шпигуна спіймав.

Шпигун бачить: щось іде, —
Та й став під'їжджати.
Враз побачив ППД¹, —
Став Тельмана звати.

Начебто він комуніст,
І Тельмана знає, —

¹ Автомат.

Так надумався фашист
Дурить партизанів.

— Стій, гадюко, не зіпай!
Бачиш автомат?
Швидко з коня уставай! —
Крикнув йому Глат.

Він забрав його коняку
І стяг з нього зброю,
А шпигуна, як собаку,
Поклав під горою.

10. X. 41.
Ічнянський р-н
на Чернігівщині.

ГАРНО ПЕРЕНОЧУВАЛИ

Наступила темнота,
Появилась дрімота.
Із далекої дороги
Заболіли у нас ноги.

Ми зайшли в село до хати,
Попросились ночувати.
Нас хазяйка не пускає,
Зайшли в хату — виганяє.

Ми до неї усурйоз,
Кажем: — на дворі мороз.
Та їй добре розказали,
Хто такі партизани,
Прочитав я свої вірші,
І зробилась вона тихша.

Піч і грубку затопила,
Нам вечерять наварила.
На стіл ставила тарілки,
Унесла нам і горілки.

Гарно пройшла у нас ніч,
Дехто лазив і на піч.
Нам хазяечка й на ранок
Приготовила сніданок,
А в дорогу проводжала, —
Бить ворога наказала.

14. XI. 41.

Воловиця Комарівська
на Чернігівщині.

РОЗВІДКА

Треба було розізнати
Ворожії сили, —
Командир сказав послати
Розвідку на села.
От убрався Степан батьком,
А Мотря — дочкою.
Ще щоб ворог не пізнав,
Не схопив з собою.
Обходили три села,
Повернулись в табір.
Все, що треба, розізнали,
Дали сводку штабу.
У Орловці були німці,
І в Чорному Розі.
Та із Холмів дві машини
Зустріли в дорозі,

Навантажені майном.
На машинах німці,
Грабить їздили в село
Наших українців.
І кушетки, табуретки,
Столики та стулля,
Чайники та сковорідки,
Миски та каструлі,
Кожушки, піджачки,
Теплі одіяла,—
Крала німці у людей,—
Тягли, що попало.

24. XI. 41

ПАРТИЗАНСЬКЕ СЕЛО

У сосновому лісу
Збудувалось на красу,
Партизанське село,—
Жити в ньому весело.

Партизани, партизанки,
Людей повнії землянки,—
У них тепло, як у хаті,
Тільки трохи темнуваті.

Головний в селі бульвар —
Там, де ходить кашовар...
На село ліс мало схожий,—
Ані хат, ні огорожі.

Куди глянь,— там і шлях,
Можна іти й через дах,—

Якби в селі так поліз,
То сказали б: «біс поніс».

А тут така простота,
В селі гарна чистота.
Як сказав нам командир, —
Ми курить ідем надвір.

Як настане тихий ранок,
Ми виходимо з землянок, —
Бачимо вже політрука
Із тетрадкою в руках.

Ми оточуєм його,
Слухаєм Інформбюро.
Потім взводний промовляє,
На роботу посилає.

Хто в дозор, а хто днювальним,
Хто на нове будівання.
Найважливіша ж тут праця —
Це ходить на операції.

Ходим, робим операції
Ми німецькій окупації.
Німці про нас добре знають, —
Швидко сволочі тікають.

Все ж чимало їх спіймали,
І негайно розстріляли.
У нас добра охорона,
Бойова в нас оборона.

13. XII. 41.

БІЙ НА УБІДІ

Уже котрий день на нас
Ворог наступає,
Із-за річки Убідь
По гаю стріляє.

Ворожії шпигуни
Добре постарались,—
Про наш табір у гаю
Вороги дізнались.

Убідь — річка невеличка,
Тече попід гаєм,
Її міст біля млина
Часто проїжджаєм.

Там мадьяри, поліцаї
Зробили ловушку,
І засіли у млині
Ловить нас на мушку.

Та погано у них вийшло
З їхньої засади,—
Партизани з гаю вийшли,
Та й розбили гадів.

А на другий день до гаю
Прийшла більша сила.
Біля річки з ворогами
Битва закипіла.

Пішли вони з цього бою
Биті в другий раз,

Покинули свою зброю,
Трофеї для нас.

Всі атаки ми відбили,
Вражих всіх колон.
Більш двохсот їх положили,
П'ять взяли в полон.

15. XII. 41.

ЗАБЛУДИВ

Була завірюха,
Я блукав в дорозі.
Шукать було трудно
Свогого обозу.

У великому гаю
Глибока долина,—
Наш обоз там дожидає,
Щоб привіз я сіна.

За темної ночі
Не видно й сліду.
Не бачили очі,
Куди то я йду.

Аж ось випадково
В долину спустився,
Караул раптово
За мене вчепився.

Свої не пізнали, —
Забрали рушницю.

Та на сніг поклали,
Як ворога-німця.

Я їм кажу: — Свій я,
Привіз коням сіна! —
Лежу собі, думаю:
Не тая долина...

Чи не поліцаї
Мене ісхопили?..
Зараз розстріляють
В глибокій долині.

Та ось від Бориса
Прийшли партизани, —
Одрізу по голосу
Пізнали Степана.

Я устав помалу,
Глянув на долину, —
Пережив чимало
В коротку годину.

15. XII. 41.

ВОДОП'ЯН

Поїхав наш Водоп'ян
У село Холми.
Узяв групу партизан —
Двадцять три орли.

У дорозі, на морозі,
Ой, холоднувато, —

Заїхали до хутора
Погрітись у хаті.

А у хаті тій гадина —
Німецький шпигун.
Побіг в село, у Сядрино,
Поліцію гукнув.

Сидять, гріються у хаті,
Наші партизани,
А з Сядрина з кулеметом
Поліцаї п'яні.

Виїхали та й стрельнули, —
Видно ненароком.
Партизани їх почули,
Та із хати кроком...

Над дорогою в лісу
Сіли під кущами.
Чують, близько людський голос
І щось затріщало.

Всіх їхало поліцаїв
Чоловік із двадцять.
Зустрілися з Водоп'яном —
Лягло дев'ятнадцять.

І начальник поліції,
Як собака, згинув,
Кулемет свій і рушниці
На снігу покинув.

Так сядринська поліція,
Що з людей знущалась,
Не вернулась у Сядрино,
В дорозі кінчилась.

13. I. 42.

ЖОРСТОКА РОЗПРАВА

Ми не вперше в Кирилівці
Ворогів громили, —
Раз мадьяр, а вдруге німців
Багато побили.

Приїхали в село німці,
Поспитали партизан,
Та й спалили в Кирилівці
Цілу вулицю селян.

Їх зігнали в одну хату,
Хлопців та дівчат,
Запалили тую хату, —
Не дали тікати.

Так жорстоко кати-німці
Людей наших нищать,
А з сел наших українських
Роблять попелища.

Піднімає попіл вітер,
Розносить по полю.
А Гітлера народ кляне,
Та свою недолю.

Клянуть люди його військо,
Ждуть своє, червоне,
Виглядають вони з лісу
Листівок та зброї.

Як заходять партизани
В хати до людей,
То шанують їх селяни,
Як добрих гостей.

Одні тільки недолюдки,
Що серця не мають,
Прислужились справі гидкій,
Німцям помагають.

Схаменуться ті катюги, —
Піднімуться люди, —
За німецькїї послуги
Віддяка їм буде.
Лютий 1942 року.

ДОПОМОГА З САМОЛЬОТА

Ми почули самолёт
Над сосновим гаєм,
Як зробив він поворот, —
Зраділи безкраю.

У землянці навіть хворі
Позабули свої болі,
Бо велика їм охота
Глянути на самолёта.

Це ж бо наш, радянський,
Ізнайшов дорогу,
В табір партизанський
Привіз допомогу.

На землі горять огні,
А вгорі — ракети,
Самольоту ми дали
Умовні прикмети.

Долетів до нас близенько,
Та почав кружляти,
А спустившись низенько,
Зброю став спускати.

Міномети, кулемети,
Пушки, автомати,
І тепер на добру зброю
Стали ми багаті.

Протитанкові рушниці,
Всі боеприпаси,
Та ще й добрий нам гостинець —
Тютюн та ковбаси.

Медикаментів чимало —
Хворих лікувати.
Веселіше тепер стало
З німцем воювати.

Два товариші спустились,
З фронту їх послали, —
Вони в таборі лишились,
Все нам розказали.

Щира дяка, нашій владі
І рідному Сталіну.
Будем бити клятих гадів
За всяких обставин!

12. II. 42.

БІЙ З МАДЬЯРАМИ

З четвертого лютого
Вони силу збирали,
П'ятнадцятого лютого
На гай наступали.
Усіх разом наступало
Їх чотири сотні.
Партизани їх топили
В багнища болотні.
Поліцаї та мадьяри
З гаю повтікали,
А звитяжці-партизани
Трофеї забрали:
Аж чотири кулемети,
Багато рушниць.
Пам'ятатиме німота
Партизанську міць.
Не взяла нас їхня сотня,
Й чотирьом не сила.
Партизанам буде слава,
Ворогам — могила!

15. II. 42.
Єлінський ліс.

ПОЛІЦАЇ НАПАДАЮТЬ

Вже доїздилися мадьяри
По наших гаях:
Їх червоні партизани
Знищили в боях.

Задумали поліцаї
Партизан розбити,
Та й поїхали до гаю —
Нас тут половити.

Назбирали батальйон
Вони свого війська,
З кулеметів, мінометів
Стали в гаю тріскать.

Партизанська застава,
Чоловік на двадцять,
Військо з гаю все прогнала,
Наче того зайця.

Військо в паниці летіло,
Яку мало змогу!
Хутір Луки запалило,
Щоб світив дорогу.

А чотири поліцаї
Від війська відстали.
Їх червоні партизани
З трофеями взяли.

23. II. 42.

ШПИГУНА ЗЛОВИЛИ

Лютий місяць ми в гаю
Живемо в землянках,
Кругом їздять вороги,
Верхи і на санках.

Вони хочуть знайти табір,
Розбити партизан.
Все шукають собі дурня,
Щоб їм розказав.

І такий у них знайшовся.
Вони наказали
Молодому шпигуну
Стати партизаном.

Пішов шпигун у гаї
Партизан шукати.
Вороги в селі Тур'ї
Стали дожидати.

Пішов шпигун, та й немає.
Партизан шукає.
Сидить банда у Тур'ї
Та думу гадає.

Партизани шпигуна
У гаю спіймали,
Розпитали все, узнали,
Потім розстріляли.

Вже багато шпигунів
До нас пробиралось,
Та назад до ворогів
Від нас не вертались.

26. II. 42.

ЄЛІНСЬКА СІЛЬРАДА

Усю Єлінську сільраду
Злий ворог ізнищив,
Де були хліви та хати —
Стали попелища.

Більше двох тисяч народу
Без осель лишилось,
І зимою по холоду
По гаях розбіглось.

І старії і малії
В снігу на морозі,
Без їжі та без одежі,
Проливають сльози.

Ворог сіє люту муку, —
Він збирати буде,
Піднімуться на падлюку
Замучені люди.

Гіркі сльози, людське горе,
Не пропадуть даром...
Ой, загине лютий ворог
Від наших ударів!

22. III 42.

ВІДПОЧИНОК

Сосни товсті та високі,
Дубки невеличкі,
А між ними у долині
Протікає річка.

На поляну болотяну
Коні попускали,
Розгорнули ми свій табір,
Поснідавши, спали.

Повставали, покупались,
Почистили зброю,
А увечері зібрались
У похід до бою.

Зупинившись, ми листівки
Друкуєм на возі,
А в поході їх народу
Даєм по дорозі.

Беруть люди, їх читають,
Та дуже радіють, —
Бачать силу, що із тилу
Партизани діють.

17. IV. 42.

БЕРЕЗНЯК

Розгорнувся березняк
В Снові над водою,
Закутав нас, партизан,
Білою габою.

Табір білий парашутний,
І берези білі, —
Ворогам він неприступний
На крутому схилі.

Березняк став розвиватись,
Став зеленуватий.
Прожили ми днів шістнадцять,
Почали рушати.

Через річку через Снов
В перехід пішли ми,
І болото там грузьке
Перейшли незримо.

Вирушила наша сила
В дорогу тернисту,
Через гаї, поля, села,
Громити фашистів.

28. IV. 42

ТАБАЧОК

Курили б ми табачок, —
Так у нас немає,
Ми куримо дубнячок, —
В лісі вистачає.

Дубнячок, березнячок,
Гречану солому,
Різний пробуєм листок,
Щоб ізбить оскому.

Курив, курив дубнячок,
Аж губи попухли.
Ех, як би це табачок,
Хоч поганий, тухлий!

Із великим апетитом
Оце накурився б,
З самим Гітлером-бандитом
За табак побився б.

Доводиться лист дубовий
За табак курити.
Партизанські умови
Треба пережити.
с. Тур'є.
15. V. 42.

ВЕЛИКА НАГОРОДА

Дев'ятнадцятого травня
Радіо повідомило:
Командира Верховна Рада
Високо нагородила.
За широкі, славні дії
Партизанської зброї,
За заслуги бойовії
Увели в Герої.
Честь і слава командиру
Нашого загону
Товаришу Федорову,
Партизан-герою.
19. V. 42.
Солов'ївський гай,
Климовського району
на Орловщині.

ПОЇЗД

Їде поїзд довгий, збірний,
З Берліна до Брянська.
Приготовилась до бою
Група партизанська.

В залізниці, у гаю
Солов'ї співають.
Партизани ворогів
Пильно виглядають.

Їде поїзд із Берліна,
Шістдесят вагонів.
Тягне ворог все до бою
Збірним ешелonom.

Кулемети, автомати
Та боеприпаси,
Зброї всякої багато!
Сім вагонів класних, —

Їдуть на фронт офіцери,
Жінки офіцерські
З собачками їдуть, стерви,
Бариньки німецькі.

Окрім того, в ешелоні
Дві цистерни з паливом.
Їх пробрили, запалили
Кулі бронепальні.

День був сонячний, ясний.
Наче б то сміявся.

Пройшов поїзд своєчасно,
На міні зірвався.

Не прийшлося офіцерам
В боях керувати, —
Їх побили, наче звірів,
Бійці з автоматів.

І бариньки не бачили
Своїх чоловіків, —
Загинули з собачками
Під зривом великим.

Із Гомеля прийшов поїзд
З великим загоном.
Він побачив тільки попіл
З свого ешелона.

Липень 1942 року.
На залізниці Гомель — Брянськ.

КОНИ ЗАБІГЛИ

Двоє коней я до ставу
Повів, напоїв,
Та у гаї на поляну
Їх пастись пустив.

З обротями, рушницею
Приліг під кущами.
Налетіла поліція,
Зброя затріщала.

Полетіли густо кулі
На малу поляну.

Ізнялися мої коні, —
Тільки на них глянув.

Відплатили партизани —
За них поліцаям, —
Попрощались недолюдки
Із зеленим гаєм.

20. VII. 42

Злиньківський гай.

ЛІТОМ

Вітер в гаю шелестить
Та гілля гойдає.
Під кущем Степан сидить
Та вірші складає —

Про загін свій партизанський,
Про життя серед боїв,
Та про німців, поліцаїв,
Про заклиятих ворогів.

Зошит в нього у руках,
А з боку рушниця.
Поглядає, щоб в куцах
Не напали німці.

1942.

ДЕСЯТЕ СЕРПНЯ

Оце рік, коли востанне
Попрощавсь з сім'єю,
Із дочкою Леночкою,
З жінкою своєю.

З тих часів не знаю я,
Де живе сім'я моя.
А вони також не знають,
Чи живий і я.

Може, німці розстріляли
Сім'ю партизанську,
Чи в Німеччину забрали,
На ганьбу хижацьку?

Може, бідна голодує,
Обірвана ходить,
Може, ворог десь мордує
На тяжкій роботі?

Уже рік, як я не знаю,
Що тепер з сім'єю,
Ніяких зв'язків не маю,
Не листуюсь з нею.

Прийшла війна негадано,
І прийшла розлука.
Лишив сім'ю безпорадно,
Узяв зброю в руки.

Більше двадцяти вже років
Членом я ВКП(б).
Я прожив часи жорстокі,
Не жалів себе.

Бив бандитів, бив я гадів
З щирим почуттям.
Не любив старий я лад
Всім своїм життям.

Роздавав куркульську землю,
Будував колгоспи,
Хоч і був малописемний,
Селянин був простий.

Та дала радянська влада
Землю і освіту,
І життя веселе, щасне,
Культурне та сите,

А тепер у час жорстокий,
У брянським гаю,
Мавши п'ятдесят три роки,
Ворогів я б'ю.

Може мене жде могила,
Заб'ють мене гади, —
Та я вмру за Україну,
За радянську владу.

Не один я, нас мільйони,
У гаях та в селах, —
Не здолає нас ніколи
Ворожая сила.

Хай вдалось їм побомбити
Нашеє добро, —
Так повік їм не надіти
Нам своє ярмо!

Ми за сім'ї свої милі,
Що давно не бачим,
Вже чимало їх побили,
І ще більш віддячим!

ЗВ'ЯЗОК З ФРОНТОМ

У червневі літні ночі
Маєм ми роботу, —
Влаштуємо ми зустрічі
Своїм самольотам.

На поляну у гаї
Вивозимо дрова,
Розкладаємо огні,
Ставим охорону:

Прилітають самольоти
І людей спускають.
До нас з Брянського напрямку
Бійці прибувають.

Автоматчики, зв'язківці,
Гармаші, радисти,
Молодії, бойовії —
З нами бить фашистів.

Ми їх з радістю стрічаєм,
І приют їм даємо.
З ними разом виступаєм,
Ворогів б'ємо.

VI. 42.

ДИВЕРСІЙНИЙ АКТ З ПОЇЗДОМ

Край самої залізниці,
У гаю в кущах,
Зупинились партизани
Ворогам на страх.

Командир наш виглядає
Там поїзд німецький,

Із бійцями він готує
Удар молодецький.
Іде поїзд, везе пальне,
Сорок три вагони,
А в задньому останньому
Іде охорона.
Положили хлопці толу
Десять кілограм, —
Пройшов поїзд, та й підскочив,
Зламавсь пополам.

Застріляли партизани
У бочки з бензином;
Поціляли бронепальні
У них за хвилину.

Застріляла з кулемета
Вража охорона.
Партизани ту сволоту
Знищили з вагоном.

Із бензином бочки рвались,
Високо летіли, —
І стовпи там позаймались,
З дротами горіли.

Піднялися стовпи диму,
Високі кудряві,
Затулили сине небо,
Наче чорні хмари.

Думав ворог тим бензином
Москву побомбити,
Та прийшлось великим зривом
Повітря нагріти.

6. XI. 42.

Залізниця Гомель —
Новозибків — Брянськ.

СВЯТО

Сорок другий, Новий рік
В лісочку справляли,
Партизани і селяни
Всі разом гуляли.

Партизани, як орли,
Густо сіли за столи.
Були многії закуски,
Стіл ломило од нагрузки.

Як поїли, попили, —
Повиносили столи,
Та й заграли на гармошку,
Застукали ложка в ложку,

Узялися за бока,
Та пішли всі гопака.
Ти-ни-ни, ти-ни-ни,
Вари, жінко, лини!

Ходить хата ходором,
Сам товариш Федоров
Чорний вус кусав,
Більше всіх плясав.

Так справляв Новий год
Партизанський народ
На Україні, у гаю,
В боротьбі за власть свою.

31. XII. 42.

с. Ласочка на Чернігівщині.

ПРИСЯГА

За партію Леніна — Сталіна,
За владу свою радянську,
Приймали ми всі одноставно
Присягу свою партизанську.

В гаю, у строю, на морозі
Присягу бійці підписали,
Щохвилі в бою, чи в дорозі
Загін берегти присягали.

Нещадно громить окупантів,
Не гнутись ніколи в біді,
Життя свого не шкодувати
Бійці обіцяли тоді.

Ми свято засвоїм присягу
В загоні своїм бойовім,
Не схилим Червоного Стягу,
І знищимо ворога з ним.

14. I. 43.

Гай на Орловщині.

ПІСНЯ

Іскидайте, хлопці, зброю,
Та лягайте спочивать,
А я піду на заставу,
Буду пильно вартувать.

Лиш почую тихий шорох,
Буду вас повідомлять.
Як ітиме лютий ворог,
Буду в нього я стрілять.

Збудували ми землянки,
Для зимового часу
Партизани, партизанки
У сосновому лісу.

Вдень і ніччю самольоти,
Все літають та бомблять,
А землянки, наші доти,
Партизанів боронять.

Хай на небі не бояться
Нас катюги-німчаї, —
На землі зате їм сняться
Партизанській гаї.

Часто, часто ми їх, сонних,
Атакуємо в селі,
Партизанській загони
Їх жахають і ві сні.

Нехай знає чорна свора,
Що їй прийде швидко крах, —
Наша Армія Червона
Наступає на фронтах.

20. I. 43.

Клітнянський гай
на Орловщині.

ПРАПОР

Засяяло нам грудневе,
Морознее сонце,
Заглянуло у землянки,
В маленькі віконця.

Командири, партизани,
Смілі партизанки,
Взяли зброю в свої руки
Вийшли із землянки.

На шапках стрічки червоні,
Тепло всі одіті,
Всі веселі та здорові,
Чисті та побриті.

Вийшли, стали на полянку,
Построїлись струнко,
Виглядаючи Орленка,
Який вийшов хутко.

Він у чорному кожусі,
Круглі груди в орденах,
Ясні очі, чорні вуса,
Звисла зброя по боках.

Сонце вгору піднялося,
Посвітлів похмурий гай.
Дружно клятва рознеслася:
— Смерть проклятим ворогам!

Нам ЦК ВКП(б),
Уряд наш радянський
Літаком передали
Прапор партизанський.

Сам Орленко — командир,
Бойовий наш генерал,
Узяв міцно славний прапор
Під могутнее «ура».

Сонце вгору піднялося,
Посвітлів похмурий гай,
Дружно клятва рознеслася:
Смерть проклятим ворогам!

27. I. 43.

ПОЛЦАЇ

Поїхали поліцаї
Партизан ловити
Зустрілися у дорозі, —
Були перебиті.

Понад тридцять чоловік
Ізнайшли могилу, —
Ні один із них не втік,
Мертвим не під силу.

Месники народні скрізь
Ворогів стріляють;
І в дорозі на морозі
Діють, не зівають.

31.І. 43.
Кибірщина,
Красногорський район
на Орловщині.

ОКУПОВАНЕ СЕЛО

Сидить баба на припічку,
Сорочку латає,
Поглядає на трісочку,
Що вже догорає.

Ні сірників, ані гасу,
Ні хліба, ні солі.
Тяжке стало життя в селі, —
Босії та голі.

Вигрібають усе німці,
Нам нічого не дають.

З продажною поліцією
Грабують, беруть.

Податі беруть великі
Вороги прокляті,
А товари—в гаях лики
Деруться на лапті.

Сидять діти на печі,
Просять в баби їсти.
Батька й матір уночі
Убили фашисти.

А раз хлопчик був зібрався
У школу ходити, —
Так у школі стіни голі
І вікна побиті.

Гарне життя знівечене,
Скрізь люте кат, —
Забирають в Німеччину
Хлопців та дівчат.

Там вони на тяжкій праці,
Вночі під замком,
І годують їх там фриці
Голодним пайком.

Отак німці в наших селах
Добре хазяйнують, —
Тяжке життя невеселе,
Всі люди горюють.

Самі тільки негідники
Совісті не мають, —
Староста та поліцаї
Німцям помагають.

8. II. 43.

Світиловський район,
Білорусія.

МИ ЗНОВ НА ЧЕРНІГІВЩИНІ

Нас у селі у Каменці
Літаки бомбили, —
Не попали у нас німці,
Людям вікна били.

Ми сиділи за столом,
Кінчали обідать,
Стіл засипало стеклом,
Прийшлось льох одвідать.

Ми ізнову річку Снов
Вшосте переходим,
З Орловської в Чернігівську
Воювать приходим.

Під соснами у гаю
Стали ночувати.

Послалися на снігу,
Лягли спочивати.

Ніч минула у дорозі,
Почався світанок,
Вийшли до нас наші друзі
Із своїх землянок.

Були раді ми й вони,
Що зійшлись до купи,
Розпалили ми огні,
Наварили супу.

Проминуло шість місяців,
Як ми розійшлися, —
Ми окремо били німців,
А тепер зійшлися.
Великую маєм силу
І людей, і зброї, —
Будем лупить німців з тилу,
З наших сіл вигонить.

27. II. 43.

Єлінський гай, Щорського
району на Чернігівщині.

НА ЛІТАКУ

На поляні між соснами
Палають огні.
Виглядали там сокола
Ми з Москви в ті дні.

Прилетів він опівночі
Низько над гаями,
Відкрив свої палкі очі,
Раптом перед нами.

Так неначе у вагоні,
Зайшов я та й сів.
Зайшло разом нас у нього
Всього двадцять сім.

Загуб — побіг і на крилах
Піднявся угору.
На поляні закуріло,
Замелькали зорі.

Сидимо ми́ та й̄ дивимось
В маленькі віконця.
А нас сокіл несе, несе
Просто на схід сонця.

Через поля, луки, гаї,
Річки та болота,
Через голови ворожі,
Крізь лінію фронту.

Огоньки нас зустрічали, —
В нас стріляли гади.
Та далеко вже від нас
Рвалися снаряди.

Три тисячі двісті метрів
Ми були вгорі.
Повівав холодний вітер
В ту ніч на зорі!

На світанку потепліло.
Спустилися низько, —
Серце з радості тремтіло,
Біля Москви близько.

Невелике зробив коло,
Опустився сокіл.
Стальні птахи вкрили поле,
І не схопиш оком...

Із машини на машину —
У Москву помчали, —
Лікування й відпочинок
Гарний там ми мали.

29. VI. 43.

Солов'ївський гай,
Климовського району,
Орловської області.

СТРАШНА ЗВІСТКА

Мочалище — село рідне,
Рідний ти мій краю,
Про тебе я, мое бідне,
Страшну звістку маю.

Ізпалили тебе німці,
А людей побили.
Ще за те, що твого духу
Вони не скорили.

Брати, сестри, небожата,
Там батько старенький,
Жінка моя в злого ката,
Дочка молоденька.

Я спочатку в партизани
Пішов німця бити,
Лишив сім'ю із слъозами
У ворога жити.

Село гарне у лісу,
Гарні теплі хати,
Збудували на красу
Ми колгосп багатий.

У садку село цвіло,
Не знало незгоди,
І багато завело
Гарної худоби.

Крупорушка, маслобойка,
І паровий млин,

І складна там молотарка,
Ще й автомобіль.

А поля, як мак, цвіли
Врожаєм високим.
Усе знищили, змели
Вороги жорстокі.

Іспалили колбудинок,
І лікарню, й школу,
Лиш руїни та могили,
Місце страшне, голе.

Які люди залишились
По лісу розбіглись.
Страшно жить на попелищі,
Ворог ловить, нищить.

Може й жінка із дочкою
По лісу блукає.
Як живая, то з сльозами
Мене виглядає.

Отакий «новий порядок»
Гітлер скрізь завів.
Ні повіток, ані хаток,
Усе попалив.

Все спалив. Але не вбив
Духу у народа.
Він повстав і напав
На ворога — гада.

Зросло горе, зросла й сила
Людська до бою.
За страхіття всіх бандитів
Жде тяжкая доля!

20. VIII. 43.
Москва.

ЛИСТ ДО ПАРТИЗАН

У гаї свої гремучі —
На сталевих крилах —
Партизанам всім могучим
Шлю привіт свій щирий.

У нас новості одні —
Знаємо по сводці:
Тепер німці, як дурні,
Щодня у походці.

З Білгорода і з Орла,
З Харкова та Севська,
Не вся вирвалась орда —
Армія німецька.

В Таганрозі на дорозі
Лежать купи трупів,
Більш п'ять тисяч іздалося —
Це ті, що не гупі.

Німців б'ють тепер жорстоко
Днями і ночами.
Вже й Чернігів недалеко, —
Зустрінемось з вами!

Я вітаю усіх чисто
А зокрема особисто —
Семена Михайловича,
Федора Івановича,

Івана Маркіяновича,
Василя Омеляновича,
Івана Івановича.
Микиту Олексійовича,
Павла Васильовича,
Григорія Овсієвича.
Та Дмитра Михайловича.

Ще вітаю особисто
Костю й Дусю—радистів.
Привіт од мене Степана —
Трьом іздовим Іванам.

Ще вітаю Мишу й Дашу,
Партизанську групу нашу.

3. IX. 43.
Москва.

ШУКАЮ СІМ'Ю

Я із Москви в Бобровицю
Поїздом приїхав.
Надививсь по залізниці
На страшнее лихо.

На Україні скрізь руїни,
Станції побиті.
Попалили погромили
Фашисти-бандити.

Злий розбійник, втікаючи,
Не знав, що робити.
Боялися, спасалися
Старії і діти.

Йшов я шляхом Ярославським
З Бобровиці рано.
Бій проходив тут пекельний, —
Як понаривало.

Я уранці в Ярославці
Посидів у хаті,
Та й пішов в Стару Басань
Сімейки шукати.

Іду в село по дорозі
Та й думи гадаю,
Чи я радість, а чи сльози
Там свої узнаю.

Біля верби стоять баби.
Почав їх питати.
Одна баба знайома
Почала казати.

Нема жінки, тільки донька —
Мала сиротина.
В мое серце, наче голку,
Вона запустила.

Нема жінки — більше карі
Ворогам проклятим!
Бити німців, бить мадьярів,
Нищить окупантів!

Над очима помрячило,
Навернулись сльози.
Люба дочка десь не знає,
Що батько в дорозі.

Десь на полі, в Мочалищі,
Картоплю копає.
Слізьми сходить та бідує,
Та про їжу дбає.

Знайшов хату небагату,
Живе жінка з сином.
Спитав я їх за дочку —
В хату попросили.

Пізно з поля прийшла доня,
Надворі стемніло.
Вбігла в хату, кричить — «тату!»
Припала, зомліла.

Мати згинула, сердешна, —
Каже дочка тату.
— Мене тьотя ця, Надежда,
Прийняла у хату. —

Плаче дочка за матір'ю,
Разом і радіє,
Що дождалася хоч батька —
Обує й одіне.

Мочалище пристанище
Знайшло у Басані.
Погорільців від злих німців
Люди поспасали.

Брати, сестри, небожата
І батько мій сивий
Всі в Басані в чужих хатах —
Радії, що живі.

Як пішов я в своє село,
Глянув на руїни —
Стоять хрести на забитих
В садках обгорілих.

Вітер свище й бур'янище
Сердито колише.
Стоїть гай над попелищем,
Переможцем дише.

Він, зелений і похмурий,
Зимою в морози
Ховав людей від німчури,
Сушив дитські сльози.

Гримить Київ, б'ють німоту,
Гудуть самольоти,
По лісах скрізь партизани
Ловлять всю сволоту.

Люди діють та радіють
І на попелищі
Помагають партизанам
Ворогів ізнищить.

Мочалинські партизани
В Щорському загоні
Били німців, поліцаїв,
Били ешелони.

4. X. 1943.

З М І С Т

Дм. Косарик. — Партизанський поет Степан	
Шуплик	3
Німецька застава	7
До нас Федоров прийшов	8
Глат спіймав шпигуна	8
Гарно переночували	9
Розвідка	10
Партизанське село	11
Бій на Убіді	13
Заблудив	14
Водоп'ян	15
Жорстока розправа	17
Допомога з самолёта	18
Бій в мадьярами	20
Поліцаї нападають	21
Шпигуна зловили	22
Єлінська сільрада	23
Відпочинок	24
Березняк	24
Табачок	25
Велика нагорода	26
Поїзд	27
Коні забігли	28
Літом	29
Десяте серпня	29
Зв'язок з фронтом	32
Диверсійний акт з поїздом	32
Свято.	34

Присяга . . . . . е	35
Пісня	35
Прапор	36
Поліцаї	38
Окуповане село	38
Ми знов на Чернігівщині	40
На літаку	41
Страшна звістка	43
Лист до партизан	45
Шукаю сім'ю	46

Редактор Дм. Косарик
Художник М. Брязкун

Степан Шуплик. Песни партизана деда Степана
(На українском языке)

БФ 2156. Зам. 743. 1⁵/₈ дук. арк. Підписано до друку
20/X 1945. р. Тираж 5.000

4-та Республіканська поліграфічна ф-ка. м. Київ,
пл. Калініна, 2.

Центральна Наукова
Бібліотека при ХДУ
Зав. № 300318

